

Özel Eğitime Gereksinimi
Olan Öğrenciler ve
Özel Eğitim

Editör: İbrahim H. DİKEN

26. Baskı

Editör: Prof. Dr. İbrahim H. DİKEN

Özel Eğitime Gerekisini Olan Öğrenciler ve ÖZEL EĞİTİM

ISBN 978-625-8325-22-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Ekim 2008, Ankara

26. Baskı: Ağustos 2024, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Tarcan Matbaacılık Yayın. San. - Murat Tarcan

İvedik Cad. No: 417

Yenimahalle/ANKARA

Kızılbaş Vd 8230201756

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47663

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Değerlendirme Sorularına İlişkin Aktivasyon Kodunu Nasıl Aktif Edebilirim?

Bu kitap için yazarları tarafından hazırlanan bölüm sonu değerlendirme sorularını kitabın iç kapağında yer alan aktivasyon kodunu aktif ederek çözebilirsiniz. Aktivasyon kodunu aktif etmek için aşağıdaki aşamaları takip edebilirsiniz ya da sağ köşedeki karekodu okutarak ilgili videoyu izleyebilirsiniz.

arti.pegemkampus.com web sitesi üzerinden aktivasyon kodunuzu aktif edilmek ve değerlendirme sorularına erişebilmek için aşağıdaki adımları takip ediniz:

1. Adım
Üyelik

Mevcut tarayıcınızın adres çubuğuna **arti.pegemkampus.com** yazarak web sitemiz üzerinden üyeliğinizi gerçekleştirirsiniz.

2. Adım
Aktivasyon

Üyelik bilgileriniz ile giriş yaptıktan sonra sol menüde yer alan **"Aktivasyonlarım"** sekmesine girerek kodunuzu aktif edebilirsiniz.

3. Adım
Ürünlerim

Aktivasyon işleminizi tamamladıktan sonra menüde aktif hâle gelen **"Hibrit Kitap"** sekmesine tıklayarak değerlendirme sorularını çözebilirsiniz.

*Aktivasyon kodu kitabınızın iç kapağında yer almaktadır.
Aktivasyon koduyla aktif ettiğiniz değerlendirme sorularına kodu aktif ettikten sonra 365 gün boyunca erişebilirsiniz.*

Pegem Kampüs İletişim Hattı
0312 418 51 55

ÖN SÖZ

“Her birey bir değerdir” söylemi, eğitsel sistem içerisinde benzerlik ve farklılığı ile öğretimin bireyselleştirilmesi ve eğitimin, öğrenci için nitelikli hâle getirilmesi yaklaşımını gündeme getirmiştir. Benzerlik ve farklılıkları ile genel eğitim sürecinin yanında ek desteklere ya da özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerimiz ile ilgili öğretmen, uzman, anne, baba, diğer yetişkin ve akranların bilgi ve beceri ile donatılması toplumsal açıdan nitelikli eğitim sürecini de beraberinde getirecektir. İşte bu amaç için hazırlanan bu kitap, özel gereksinimi olan öğrencileri ve bu öğrencilerin eğitsel süreçlerini, giriş düzeyinde güncel bilgiler ile tanıtmayı hedeflemektedir. Kitap, özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ile çalışacak öğretmen adayları, çalışan öğretmen, uzman, diğer destek personeli, anne ve babalara yöneliktir.

Kitabın ana hedefi, okuyucuyu farklı özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler ve bu öğrencilerin eğitsel süreçleri hakkında güncel bilgiler ile donatmaktadır. Böyle güncel, donanımlı ve nitelikli bir kitabı ortaya çıkarmak için kitaba alanında uzman 5 farklı üniversiteden 14 akademisyen katkıda bulunmuştur. Kitap toplam 15 üniteden oluşmaktadır. İlk beş bölüm özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin eğitsel süreçleri hakkında genel bilgiler içeren üniteleri kapsamaktadır. Birinci ünite, özel eğitime gereksinim duyan çocuklar ve özel eğitim süreci hakkında, bilgiler sunarken; ikinci ünite, özel eğitimde değerlendirme hakkındadır. Üçüncü ünite, bireyselleştirilmiş eğitim programı ve öğretimin bireyselleştirilmesi konusunda okuyucuyu bilgilendirmekte; dördüncü ünite, kaynaştırma ve destek özel eğitim hizmetlerini kapsamaktadır. Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler hakkındaki ünitelere geçmeden önce ise, beşinci ünite özel eğitimde farklı türde özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler anlatılmaktadır. Altıncı ünite zihinsel yetersizliği, yedinci ünite işitme yetersizliği, sekizinci ünite görme yetersizliği, dokuzuncu ünite fiziksel/süreğen hastalığı olan öğrenciler hakkında güncel bilgiler sunmaktadır. Ayrıca, onuncu ünite dil ve konuşma bozukluğu, onbirinci ünite öğrenme güçlüğü, onikinci ünite duygu davranış bozukluğu, onüçüncü ünite otistik bozukluğu, ondördüncü ünite çoklu yetersizliği olan öğrenciler hakkında bilgiler sunarken; onbeşinci ünite, üstün zekâlı öğrencileri kapsamaktadır.

Kitabın 5. baskısı ile birlikte bu kitabı kullanarak ders verecek öğretim elemanı arkadaşlara yardımcı olacağını düşündüğümüz her bölüme ait power point sunuları hazırladık. Power point sunularının yer aldığı CD, kitap ile birlikte verilmektedir. Umarız bu çalışmamız ile öğretim elemanı arkadaşlarımıza katkıda bulunabiliriz.

Kitabın hedef kitesinde amacına ulaşması dileğiyle, öncelikle kitabı okumaya değer görüp kütüphanesine koymayı düşünen değerli okuyuculara teşekkür ederim. Bu kitabı “kitap” hâline getiren, bilgi ve becerilerini okuyucuyla bu kitap aracılığıyla paylaşan, birlikte çalıştığım değerli akademisyen arkadaşlarıma emekleri için sonsuz teşekkür ederim. Kitabın okuyucuya ulaşmasını sağlayan PEGEM ailesine de ayrıca teşekkürler...

Her bireyin birer değer, her öğrencinin değerli olduğunu düşünerek; değerli öğrencilerimizi bu kitap aracılığıyla daha iyi tanıma ve onları nitelikli eğitsel sürece katma dileğiyle...

Nisan 2023

Prof. Dr. İbrahim H. Diken

ORCID No: 0000-0002-5761-2900

Editör

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editor: Prof. Dr. İbrahim H. DİKEN

Bölüm 1: Özel Eğitime Gerekisim Duyan Çocuklar ve Özel Eğitim

Doç. Dr. Emre Ünlü, *İzmir Demokrasi Üniversitesi Eğitim Fakültesi*
ORCID No: 0000-0003-0795-9022

Bölüm 2: Özel Eğitimde Değerlendirme

Dr. Öğr. Üyesi Oğuz Gürsel, *Lefke Avrupa Üniversitesi, Emekli*

Bölüm 3: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) Hazırlama ve Öğretimin Bireyselleştirilmesi

Prof. Dr. Tevhide Kargın
Kapadokya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu
ORCID No: 0000-0002-1243-8486

Bölüm 4: Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri

Prof. Dr. E. Sema Batu, *Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*
ORCID No: 0000-0003-0770-5145

Bölüm 5: Aile Eğitimi

Prof. Dr. Arzu Özen, *İstanbul Kültür Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

Bölüm 6: Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrenciler

Prof. Dr. İlknur Çifci Tekinarslan
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Bölüm 7: İşitme Yetersizliği Olan Öğrenciler

Prof. Dr. Hasan Avcıoğlu, *Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi*
ORCID No: 0000-0002-3464-2285

Bölüm 8: Görme Yetersizliği Olan Öğrenciler

Dr. Öğr. Üyesi Oğuz Gürsel, *Lefke Avrupa Üniversitesi, Emekli*

Bölüm 9: Fiziksel Yetersizliği / Süreğen Hastalığı Olan Öğrenciler

Dr. Öğr. Üyesi H. Hakan Uysal, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO*
ORCID No: 0000-0001-7929-5777

Bölüm 10: Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Öğrenciler

Prof. Dr. İlknur Maviş, *Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi*

Bölüm 11: Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenciler

Prof. Dr. Rüya Güzel Özmen, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

Bölüm 12: Duygu Davranış Bozukluğu Olan Öğrenciler

Prof. Dr. Selda Özdemir, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*
ORCID No: 0000-0001-9205-5946

Bölüm 13: Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Olan Öğrenciler

Prof. Dr. İbrahim H. Diken, *Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü*
ORCID No: 0000-0002-5761-2900

Bölüm 14: Çoklu Yetersizliği Olan Öğrenciler

Prof. Dr. Hakan Sarı, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi*
ORCID No: 0000-0003-4528-8936

Bölüm 15: Üstün Zekalı Öğrencilerin Eğitimi

Prof. Dr. Uğur Sak, *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi*
ORCID No: 0000-0001-6312-5239

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iv
Bölümler ve Yazarları.....	vi

1. BÖLÜM

ÖZEL EĞİTİME GEREKSİNİM DUYAN ÇOCUKLAR VE ÖZEL EĞİTİM

Özel Eğitim Nedir?.....	3
Özel Eğitimin Tarihi.....	5
Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Özellikleri	6
Özel Eğitimde Kaynaştırma/Bütünleştirme.....	7
Özel Eğitimde Personel Yetiştirme.....	8
Özel Eğitim Gereksinimi Olan Çocukların Eğitim Ortamları.....	11
Özel Eğitimde Yasal Düzenlemeler	12
Özet	14
Kaynakça.....	15

2. BÖLÜM

ÖZEL EĞİTİMDE DEĞERLENDİRME

Giriş.....	20
Özel Eğitimde Değerlendirme.....	20
Değerlendirme Sürecinin Adımları / Amaçları.....	21
Değerlendirme İlkeleri.....	29
Değerlendirme Türleri.....	31
Öğrenci Başarılarının Değerlendirilmesinin Yasal Dayanakları	39
Sınav Uyarlamaları.....	40
Alternatif Değerlendirme	44
Özet	46
Kaynakça.....	48

3. BÖLÜM

BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI (BEP) HAZIRLAMA VE ÖĞRETİMİN BİREYSELLEŞTİRİLMESİ

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) Hazırlama	52
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Nedir?	52
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hangi Öğrenciler İçin Hazırlanır?	53
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Kimler Tarafından Hazırlanır?	54
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının İçeriğinde Neler Yer Alır?	55
İzleme ve Değerlendirme	63
Öğretimin Bireyselleştirilmesi	64
Öğretimin Bireyselleştirilmesi Ne Demektir?	64
Hangi Öğrenciler İçin Öğretim Bireyselleştirilir / Uyarlanır?	64
Öğretimin Bireyselleştirilmesi Neden Gereklidir?	65
Öğretimin Bireyselleştirilmesi Neleri İçerir?	65
Özet	77
Kaynakça	78

4. BÖLÜM

KAYNAŞTIRMA VE DESTEK ÖZEL EĞİTİM HİZMETLERİ

Giriş	81
Kaynaştırmayla İlgili Yasal Düzenlemeler	81
Kaynaştırma Sınıfında Bulunması Gereken Unsurlar	86
Kaynaştırmada İşbirliği Yapacak Ekip Çalışanları	89
Uzmanlar Arası İşbirliği	92
Özet	95
Kaynakça	96

5. BÖLÜM

AİLE EĞİTİMİ

Giriş	99
Çocuğun Eğitimine Ailenin Katılımının Önemi	99
Özel Gereksinimli Çocuğun Doğumuyla Aile Tepkilerinin Evreleri	100
Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Ailelerin Yapması Gereken Ek Sorumluluklar	102
Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Kişiler Arası İletişim Becerileri	105
Ev – Okul İletişiminin Sağlanması	108
Ailenin Sınıfa Katılımı	113

Ailenin Ev Ortamında Çocuğunun Eğitimine Katılımı.....	114
Özet.....	119
Kaynakça.....	120

6. BÖLÜM

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER

Giriş.....	125
Zihinsel Yetersizliğin Tanımı.....	125
Zihinsel Yetersizliğin Sınıflandırılması.....	130
Zihinsel Yetersizliğin Tanınması / Değerlendirilmesi.....	131
Zihinsel Yetersizliğin Yaygınlığı.....	132
Zihinsel Yetersizliğin Nedenleri.....	133
Zihinsel Yetersizliği Önleme Çalışmaları.....	136
Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilerin Özellikleri.....	136
Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilere Yönelik Öğretim Ortamları ve Programları.....	140
Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilere Yönelik Öğretim Yöntem ve Teknikleri.....	144
Öğretmenlere Öneriler.....	150
Özet.....	151
Kaynakça.....	152

7. BÖLÜM

İŞİTME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER

Giriş.....	157
İşitme Kaybı Tanımı.....	158
İşitme Süreci.....	158
İşitme Kaybının Tipleri.....	161
İşitme Kaybının Dereceleri.....	163
Yaygınlık.....	164
İşitmezlik Nedenleri.....	164
İşitme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Özellikleri.....	167
İşitme Yetersizliği Olan Çocukların Değerlendirilmesi.....	169
İşitme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Eğitimi.....	176
Etkili Öğretimsel Stratejileri Kullanma.....	188
İşitme Yetersizliği Olan Öğrenciler İçin Tavsiye Edilen Eğitsel Uygulamalar.....	196
Özet.....	200
Kaynakça.....	201

8. BÖLÜM**GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER**

Giriş.....	206
Görme Yetersizliğinin Tanımı ve Sınıflandırılması.....	206
Yaygınlık	208
Gözün Yapısı ve İşleyişi	208
Görme Yetersizliğinin Nedenleri.....	209
Görme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Özellikleri.....	211
Dil Gelişimi	215
Görme Yetersizliği Olan Öğrencileri Değerlendirme	215
Öğretim ve Hizmetlerin Planlanması.....	218
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarını Planlama	219
Öğretim Süreçlerinde Uyarlamalar	220
Görme Yetersizliği Olan Öğrenciler İçin Eğitim Ortamları	228
Öğrencilerin İlerlemelerini Değerlendirme.....	232
Özet	234
Kaynakça.....	236

9. BÖLÜM**FİZİKSEL YETERSİZLİĞİ / SÜREĞEN HASTALIĞI OLAN
ÖĞRENCİLER**

Giriş.....	239
Tanım	239
Nedenler	241
Tanılama / Değerlendirme	241
Sınıflandırma	243
Yaygınlık	275
Özellikler	275
Teknoloji	278
Günlük Yaşamda Protez, Ortez ve Adaptif Cihazlar.....	279
Öğretmenlere Öneriler	280
Özet	281
Kaynakça.....	282

10. BÖLÜM

DİL VE KONUŞMA BOZUKLUĞU OLAN ÖĞRENCİLER

İletişim, Dil ve Konuşma: Tanımlar	288
Dil ve Konuşma Sorunlarının Yaygınlığı.....	289
İletişim Sorunları.....	291
Konuşma Bozuklukları	292
Dil Bozuklukları	298
Dil Bozukluklarının Sınıflandırılması	300
Okullarda Dil ve Konuşma Bozukluklarının Tanılanma ve Değerlendirilmesi.....	304
Müdahale Yöntemleri.....	309
Okullarda Dil ve Konuşma Bozuklukları Terapisi.....	316
Özet	317
Kaynakça.....	318

11. BÖLÜM

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLER

Giriş.....	323
Öğrenme Güçlüğü'nün Tanımlanması.....	324
Öğrenme Güçlüğü'nün Nedenleri	325
Tanılama	326
Öğrenme Güçlüğü'nü Belirlemede Kullanılan Ayırıcı Ölçütler.....	327
Ülkemizde Öğrenme Güçlüğü'nün Tanılanması	328
Yaygınlık	329
Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrencilerin Özellikleri	329
Etkili Öğretim Yöntemleri.....	334
Okul Öncesi Dönemde Öğrenme Güçlüğü Gösteren Öğrencilere Sunulacak Destekler.....	337
Okul Döneminde Öğrenme Güçlüğü Gösteren Öğrencilere Sunulacak Destekler.....	340
Genel Eğitim Sınıflarında Bulunan Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrencileri Desteklemek İçin Yapılacak Öğretimsel Düzenlemeler	347
Özet	349
Kaynakça.....	351

12. BÖLÜM

DUYGU DAVRANIŞ BOZUKLUĞU OLAN ÖĞRENCİLER

Giriş.....	357
Tanım.....	358
Nedenler.....	360
Tanılama / Değerlendirme.....	366
Yaygınlık.....	368
Özellikler.....	369
Bilimsel Dayanaklı Müdahale Yöntemleri.....	372
Öğretmenlere Öneriler.....	374
Özet.....	386
Kaynakça.....	387

13. BÖLÜM

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU (OSB) OLAN ÖĞRENCİLER

Giriş: Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB).....	395
Kısa Bir Tarihçe.....	395
Tanım.....	396
Yaygınlık.....	399
Nedenler.....	399
Özellikler.....	401
Tıbbi Ve Eğitsel Değerlendirme, Yerleştirme.....	406
OSB Gösteren Öğrencilere Etkili Öğretim Sunma Stratejileri.....	407
Sınıfta OSB Gösteren Öğrenci Bulunan Öğretmenlere İpuçları.....	421
Özet.....	425
Kaynakça.....	425

14. BÖLÜM

ÇOKLU YETERSİZLİĞİ OLAN ÖĞRENCİLER

Giriş.....	430
Çoklu Yetersizlik Nedir?.....	430
Çoklu Yetersizliği Olan Öğrencilerin Yaygınlığı.....	436
Çoklu Yetersizliğin Nedenleri.....	438
Çoklu Yetersizliği Olan Öğrencilerin Özellikleri.....	440
Çoklu Yetersizliği Olan Öğrencilerin Değerlendirilmesindeki Roller.....	452
Çoklu Yetersizliği Olan Öğrenciler Nasıl Eğitim Alabilirler?.....	455

Çoklu Yetersizliği Olan Öğrencilerin Eğitimlerinde Stratejiler.....	463
Çoklu Yetersizliği Olan Öğrencilerin Eğitiminde Yaklaşımlar.....	468
Özet	471
Kaynakça.....	473

15. BÖLÜM

ÜSTÜN ZEKÂLI ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİ

Giriş.....	478
Üstün Zekâ Tanımları	479
Üstün Zekâ Kuramları	480
Erken Çocukluk Yıllarında Üstün Zekâlı Çocuk	488
Üstün Zekâlı Öğrencilerin Tanılanması	498
Üstün Zekâlı Öğrencilerin Eğitimlerinde Öğretim Stratejileri	504
Özet	513
Kaynakça.....	514

1. BÖLÜM

ÖZEL EĞİTİME GEREKSİNİM DUYAN ÇOCUKLAR VE ÖZEL EĞİTİM

Doç. Dr. Emre Ünlü
İzmir Demokrasi Üniversitesi

Öğrenme Hedefleri

Bu üniteyi tamamladıktan sonra;

- 📖 Özel eğitimin tanımını yapabilecek
- 📖 Bütünleştirme kavramını açıklayabilecek
- 📖 Özel eğitim gereksinimi olan çocukları sınıflandırabilecek
- 📖 Özel eğitim gereksinimi olan çocukların eğitim ortamlarını söyleyebileceksiniz

İçindekiler

- 📖 Giriş
- 📖 Özel Eğitim Nedir
- 📖 Özel Eğitim Tarihi
- 📖 Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özellikleri
- 📖 Özel Eğitimde Kaynaştırma/Bütünleştirme
- 📖 Özel Eğitimde Personel Yetiştirme
- 📖 Özel Gereksinimli Çocukların Eğitim Ortamları
- 📖 Özel Eğitimde Yasal Düzenlemeler
- 📖 Özet
- 📖 Kaynakça

Düşünelim Tartışalım

- ❓ Özel eğitim denildiğinde aklınıza ilk ne geliyor?
- ❓ Özel gereksinimli çocukların hangi ortamlarda eğitim alması gerektiğini düşünüyorsunuz?
- ❓ Ülkemizde ne kadar özel gereksinimli birey olduğunu tahmin ediyorsunuz?
- ❓ Özel eğitim konusunda ülkemizin güçlü ve zayıf olduğu yanlar hakkında ne söylersiniz?

Örnek Olay

2007 yılında Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü uygulama biriminde grup eğitiminde derslere giriyordum. Sınıfımızda beş zihin yetersizliği gösteren çocuk bulunmaktaydı. Bu öğrencilerden birisi down sendromlu Mustafa'ydı. Mustafa dil becerilerinde gruptaki diğer arkadaşlarına göre daha düşük performans sergilemekteydi ve zihin yetersizliğinin yanı sıra bedensel olacakta duruş bozukluğu gibi birtakım sıkıntıları bulunmaktaydı. Uygulama birimindeki derslerimiz sabah başlıyor ve öğleye kadar devam ediyordu. Bir sabah Engelliler Araştırma Enstitüsü'ne inen yolda yürürken Mustafa ve annesi ile karşılaşmıştım. Selamlaştıktan sonra sohbet etmeye başladık. Mustafa'nın annesi sohbet esnasında Mustafa'nın durumunu sordu ben de kendisine yaptığımız çalışmalar ve Mustafa'nın performansından bahsetmeye çalıştım. Anne sonrasında hayatım boyunca unutamayacağım ve bana güzel bir ders veren o soruyu sordu " Hocam, ben Mustafa'nın asker olmasını istiyorum. Mustafa'm iyileşip askeriye de pilot olabilecek mi? de bakim bana". O an okuduğum bütün kitaplar, girdiğim tüm dersler bir anda aklımdan çıkmıştı. Benim ileride kendi derdini anlatabilecek şekilde iletişim kursun, günlük yaşam becerilerini bağımsız bir şekilde yerine getirebilsin diye düşündüğüm Mustafa için annesi pilot olma hayalleri kuruyordu. O gün öyle eğitim alanının ne kadar ince dengelere sahip olduğunu ve özel eğitim alanında çalışacak olan uzmanların neden iyi yetiştirilmiş olması gerektiğini çok iyi anladım. Ne ailenin umutlarını yıkmalıydım ne de onları gereksiz bir beklenti içerisine sokmalıydım. Bir anlık şoku attıktan sonra anneye önce yakın dönemde Mustafa için neler yapabileceğimizi ve Mustafa'nın neler başaracağına odaklanmamız gerektiği ve şimdiden yıllar sonrası için bir yapmanın zor olduğunu anlatmaya çalışarak Enstitü 'ye ulaştık.

ÖZEL EĞİTİM NEDİR?

Özel eğitim, normal eğitim sürecinden istenilen düzeyde yarar sağlayamayan bireyler için, özel materyal, araç gereç, yöntem, tekniklerin kullanıldığı, birey özelliklerine uygun uzman personel ve ortamlardan yararlanan, öğrencinin bağımsızlaşması ve en üst düzeyde topluma katılımını amaçlayan eğitim öğretim süreci olarak ifade edilmektedir. Genel eğitim sürecinden yararlanamayan ifadesi ile anlatılmaya çalışılan, gelişimsel açıdan akran ve yaşlılarından farklı olan ve bu gelişimsel farklılık sebebi ile eğitim öğretim sürecinden istenilen düzeyde yararlanamayan bireylerdir. Sözü edilen bu farklılık; görme, işitme, fiziksel, dil ve zihinsel gelişim gibi farklı gelişimsel süreçlerden kaynaklı olabilmektedir. Bu farklılığın kaynağına göre, özel eğitim hizmetlerinden yararlanacak olan bireyler ve bu bireylerin oluşturduğu yetersizlik grupları isimlendirilmektedir (Westling ve Fox, 2004; Platt ve Dieker, 2008; Heward, 2009; Olson,).

Ülkemizde 2018 yılında yayımlanmış olan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde ise özel eğitim "Bireysel ve gelişimsel özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitimi" olarak tanımlanmıştır. Tanımda üç ana başlığın öne çıktığı görülmektedir ve alanyazında yapılmış farklı öze eğitim tanımlarında da bu üç alan üzerinde duruluyor olması dikkat çekmektedir. Tanımda önemli olan ilk nokta, "akranlarından gelişimsel özellikler açısından anlamlı farklılık gösterme" durumudur. Burada normal ve normal gelişim kavramları üzerinde durmak gerekmektedir. Normal kavramının bir özelliğın toplulukta istatistiksel olarak dağılımı ve toplum tarafından bu dağılım kabulü ile ilgili olduğu söylenebilir. Örneğın üç metre mesafeden 48 punto büyüklüğünde bir yazıyı toplumdaki bireylerin büyük çoğunluğu okuyabilmektedir ve bu durum normal olarak karşılanmaktadır. Ancak 48 puntoluk bir yazıyı 1 metre mesafeden bir bireyin okuyamaması bir sorun olduğunu göstermekte ve normal karşılanmamaktadır. Burada görme konusunda okuyamayan bireyin akranlarından farklılık gösterdiği görülmektedir. Akranlarından gösterilen anlamlı farklılık işitme, anlama, konuşma, bedensel hareketler konusunda da olabilmektedir ve farklılığın kaynağı özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin sınıflandırılmasını da sağlamaktadır. Tanımda yer alan ikinci başlığı ise eğitim programları oluşturmaktadır. Genel Bu programlar oluşturulurken normal gelişim gösteren bireylerin gerekisim ve ihtiyaçları esas alınmış ve bunların karşılanması amaçlanmıştır. Ancak gelişimsel olarak farklılıkları olan bireylerin ihtiyaç ve gerekisimleri akranlarından farklı olmaktadır. Genel eğitim sınıflarında kullanılan eğitim programları herhangi bir gelişim alanında akranlarından anlamlı farklılığı olmayan bireyler esas alarak oluşturulmuştur. Do-